

Kada vaikui reikia logopedo pagalbos

Vaikas išmokęs kalbėti, praplečia savo patyrimą, besirėmusį tik pojūčiais ir suvokimu. Bendraudamas su aplinkiniais, mokydamasis ir dirbdamas, įvaldęs kalbą, gali įtvirtinti ir perduoti aplinkiniais savo asmeninę patirtį. Dauguma vaikų į mokyklą ateina turėdami susiformavusią kalbą, t.y. taisyklingai taria visus garsus, pakankamas aktyvūs ir pasyvūs žodynas, taisyklinga kalbos gramatinė sandara, rišlus pasakojimas. Tačiau nemaža dalis būsimų mokinių vis tik turi kalbos sutrikimų ir jų kalbos raida atsilieka nuo bendraamžių.

Sutrikusi kalbos raida visuomet turi savo priežasčių. Dažniausiai pasitaikančios: komplikotas gimdymas, persirgtos sunkios ligos, galvos traumos, vartoti stiprūs vaistai, vaiko augimas nepalankioje socialinėje aplinkoje ir kt. Retais atvejais pasitaiko įgimti kalbos aparato trūkumai: įgimti gomurio ar lūpos plyšiai, „prisegtas“ liežuvis ar viršutinė lūpa, daugelio dantukų trūkumas, netaisyklingas dantų sukandimas ir kt. Visa tai gali sulėtinti ar sutrikdyti normalią kalbos raidą.

Dažniausiai tėvai, darželių auklėtojos atkreipia dėmesį į tai, kad vaikas netaisyklingai taria kai kuriuos kalbos garsus. Klaidinga manyti, kad iki penkerių metų visais atvejais tai yra natūralu ir paaugus vaikas pradės garsus tarti gerai. Yra tokių sutrikimų, kurie nepriklauso nuo amžiaus. Iš tikrųjų mažylis gali netarti r, š, ar ž, č garsų ir laikui bėgant tartis pasitaisys, tačiau kartais toks garsų netarimas ar specifinis jų tarimas turėtų kelti susirūpinimą jau tada, kai vaikučiui treji, ketveri metai. Visada reikėtų pasikonsultuoti su specialistu, pasižiūrėti ar vaiko artikuliacinis aparatas paslankus, ar jis neturi kokių nors trūkumų.

Kartais vaikai nežymiai iškraipo ar netiksliai taria garsus. Galimi atvejai: s-š grupės garsus mažylis taria liežuvį iškišdamas tarp dantų ar su šoniniu atspalviu; tariant r garsą tariant virpa ne liežuvio galiukas, o giliai gerklėje esantis liežuvėlis. Toks tarimas gali atsirasti dėl sutrikusių, nepaslankių kalbos padargų judesių, netaisyklingo skandžio. Šis sutrikimas pats savaime neišsitaikys, o netaisyklingas tarimas metams bėgant tik labiau įsitvirtins ir jį šalinti taps sudėtingiau.

Dažnai vaikai gerai išitaria visus kalbos garsus, tačiau kalbėdami smarkiai painioja panašios artikuliacijos garsus: šarka- sarka, loja- joja, ratas- latas ir pan. Toks painiojimas rodo, kad neišlavėjusi foneminė klausa. Šiuo atveju vaiko fizinė klausa normali, tačiau jis dar nesugeba skirti akustiškai panašių garsų. Būtina specialiai lavinti šį sugebėjimą. Yra linksmų žaidimų, užduočių kurias atlikdami vaikai kartu ir mokosi. Pačios paprasčiausios: suploti, pakelti ranką, atsitūpti išgirdus nurodytą garsą; skirtingai sureaguoti į panašiai skambančius garsus; grupuoti žaislus,

paveikslėlius pagal pirmą žodžio garsą; piešti įvairius piešinukus. Jas rekomenduos logopedas, o žaisti kartu su vaiku galės tėveliai, seneliai ar grupės auklėtojos.

Jeigu vaikas vėlai pradėjo kalbėti, nelabai nori bendrauti su namiškiais ir aplinkiniais žmonėmis, skurdus žodynas, trūksta žodžių savo mintims reikšti, sunkiai formuoja sakinius, nederina žodžių, kalboje gausu garsiažodžių, savos darybos netaisyklingų, sutrumpintų žodžių, galima įtarti kalbos neišsivystymą. Jei šis sutrikimas pastebimas ne vaikui esant trejų metų, o tada, kai jau laikas eiti į mokyklą, vaiko ir tėvų laukia nemažos problemos mokantis taisyklingai kalbėti, skaityti ir rašyti. Kartais tėvelių delsimas ir tikėjimas kad viskas susitvarkys savaime labai apsunkina korekcinį darbą.

Tėveliai, visais atvejais, kai vaiko kalba kelia nors mažiausių abejonių kuo anksčiau kreipkitės į logopedą. Ypač norėčiau paskatinti pasidomėti vaiko kalba tėvelius, gyvenančius rajone, ir tuos, kurių vaikai nelanko ikimokyklinės įstaigos, nes jie sudaro didžiausią pavėluotai besikreipiančiųjų dalį. Logopedai dirba ikimokyklinėse įstaigose, mokyklose, poliklinikoje, rajono pagalbos mokiniui, mokytojui ir mokyklai centre. Jie išsamiai konsultuos ir pateiks rekomendacijų, kaip galima padėti vaikui, reikalui esant pasiūlys ugdymo įstaigą.